

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนในยุคระหว่าง และหลังสงครามเย็น
ชื่อผู้เขียน	นาย ธรรมรงค์ สิงห์อยู่เจริญ
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	

รองศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.พันธุ์สุรย์ ลดาวัลย์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีภูฏี ชพานนท์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนน อนุมานราชธน	กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาถึงความร่วมมือในทางการเมืองของประเทศสมาชิกอาเซียนในฐานะที่เป็นองค์การภูมิภาคนิยมองค์การหนึ่ง เนื่องจากอาเซียนในทางทฤษฎีเป็นองค์การภูมิภาคนิยมที่ให้ความสำคัญกับความร่วมมือที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง การทหาร และความมั่นคง แต่ในทางปฏิบัติอาเซียนก็คือ องค์การภูมิภาคนิยมที่ให้ความสำคัญต่อเสถียรภาพ และความมั่นคง ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยรวม ดังนั้นวิทยานิพนธ์นี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เพื่อที่จะศึกษาถึงปัจจัยภายนอก(External Factor) ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนที่จะมีการรวมกลุ่มกันเป็น สมาคมอาเซียน
- 2) เพื่อที่จะศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายในอันนำไปสู่การจัดตั้ง สมาคมอาเซียนและความร่วมมือกันในทางการเมืองของสมาคมนี้ในยุคสงครามเย็น
- 3) เพื่อศึกษาถึงความจำเป็นของกลุ่มประเทศอาเซียนในความร่วมมือทางการเมืองระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็น (ที่มีเงื่อนไขอันแตกต่างจากยุคสงครามเย็น)

- 4) เพื่อที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของอาเซียนที่มีต่อประเทศในเอเชียอาคเนย์ และประเทศมหาอำนาจที่เกี่ยวข้อง
- 5) เพื่อที่จะศึกษาถึงท่าทีทางการเมืองในการดำเนินกิจกรรมการเมืองระหว่างประเทศโดยรวมของอาเซียน

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารวิชาการ และออกแบบสอบถามและดำเนินการสอบถามทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนชาวต่างประเทศ ที่ทำการสอน ทำการศึกษาวิจัย และมีผลงานทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้เป็นจำนวน 10 คน โดยกลุ่มเป้าหมายได้ทำหน้าที่ต่างๆ ข้างต้นในมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 5 คน ประเทศอังกฤษ จำนวน 2 คน และประเทศออสเตรเลีย จำนวน 3 คน ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทั้งหมด และมีตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์จำนวน 6 คน ในการศึกษาได้ใช้ทฤษฎีเกี่ยวพัน หรือทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพัน ของ เจมส์ เอ็น โรสเนา เป็นกรอบของการศึกษาวิจัยในความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนทั้งในระหว่างยุคสงครามเย็นและหลังสงครามเย็น ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยภายนอก หรือสภาพแวดล้อมในระบบระหว่างประเทศเป็นตัวกระตุ้นให้ปัจจัยภายใน หรือสภาพแวดล้อมในระบบการเมืองของประเทศ / รัฐ มีการตอบสนอง หรือสามารถที่จะกล่าวในอีกนัยหนึ่งได้ว่า ปัจจัยภายนอกมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในเสมอ

2) สภาพของระบบระหว่างประเทศมีผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐให้สามารถดำรงอยู่ในระบบระหว่างประเทศที่เป็นอยู่ โดยในยุคระหว่างสงครามเย็นนั้น ปัจจัยของระบบการเมืองระหว่างประเทศแบบสองขั้วอำนาจได้ทำให้ประเทศเล็ก ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมกันก่อตั้งสมาคมอาเซียน และระบบการเมืองแบบสองขั้วอำนาจยังมีอิทธิพลต่ออาเซียน ทำให้อาเซียนต่อต้านขยายตัวของโซเวียตและเวียดนามในภูมิภาค ในขณะที่เดียวกันที่อาเซียนมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่ชัดเจน

3) หลังจากทีสงครามเย็นได้ยุติลงพร้อมกับการล่มสลายของโซเวียต ความจำเป็นของอาเซียนก็คือ การปรับโครงสร้างภายในของสมาคมอาเซียน การให้ความสำคัญกับประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ตลอดจนประเด็นทางสังคมที่สำคัญ เช่น สิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี แรงงานเด็ก ปัญหาโรคเอดส์ ฯลฯ ประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อม ประเด็นทางด้านเชื้อชาติ ตลอดจน

บทบาททางด้านการเมืองระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากสหรัฐฯ ถอนทหารส่วนใหญ่ออกจากภูมิภาค และการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจก็ได้เริ่มขึ้น ทั้งอาเซียนก็มีบทบาทในการก่อตั้งที่ประชุมว่าด้วยความมั่นคงอาเซียน บทบาทที่สำคัญในกลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเปค และบทบาทนำในการริเริ่มการประชุมเอเชีย-ยุโรป

4) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปด้วยดี และปัญหาระหว่างประเทศสมาชิกก็ได้รับการแก้ไขโดยอยู่ภายใต้กรอบของอาเซียน ในขณะที่ความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอินโดจีนในยุคระหว่างสงครามเย็นยังมีความตึงเครียดมาก เนื่องจากนโยบายของเวียดนามและนโยบายของโซเวียตที่จะก่อตั้งสหพันธอินโดจีน ตลอดจนการมีอิทธิพลเหนือภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของโซเวียต และเมื่อสงครามเย็นสงบลงความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับกลุ่มอินโดจีนก็มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี โดยกลุ่มประเทศอินโดจีนที่เคยเป็นศัตรู เช่น เวียดนาม และลาว ก็ได้กลายมาเป็นสมาชิกของอาเซียน ยกเว้นประเทศกัมพูชาที่ยังมีปัญหาการเมืองภายในประเทศอยู่

5) ท่าทีของอาเซียนในยุคสงครามเย็น เป็นท่าทีทางการเมืองที่เริ่มต้นจากการปรึกษาหารือระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศสมาชิก และหาแนวทางในการดำเนินการทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ อาเซียนได้พัฒนาวิธีการแสดงออกร่วมกันถึงจุดยืนของกลุ่มของตน และอาเซียนก็พัฒนาศักยภาพ โดยการแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันผ่านวิธีการทางการทูต โดยเฉพาะจุดยืนของอาเซียนต่อปัญหา กัมพูชา และการแทรกแซงของมหาอำนาจต่อภูมิภาคเมื่อสงครามเย็นสงบ อาเซียนได้เปลี่ยนท่าทีจากการตั้งรับมาเป็นการดำเนินการเชิงรุก โดยการเพิ่มความเข้มแข็งของโครงสร้างภายใน ตลอดจนการเพิ่มบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เช่น การก่อตั้งที่ประชุมว่าด้วยความมั่นคงของอาเซียน การริเริ่มจัดประชุมเอเชียยุโรป นอกจากนี้ อาเซียนยังให้ความสำคัญต่อแนวทางการทูตเชิงป้องกันอีกด้วย

ดังนั้น อาเซียนจึงเป็นองค์การภูมิภาคนิยมที่กำเนิดจากปัจจัยกดดันของสงครามเย็นและดำรงอยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่ตึงเครียดของระบบการเมืองโลกแบบสองขั้วอำนาจ และเมื่อสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป อาเซียนในยุคหลังสงครามเย็นก็ได้เพิ่มบทบาทของตนเอง ทั้งทางด้านการเมืองและทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้บทบาทของอาเซียนโดดเด่นขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ

Thesis Title : ASEAN's Political Cooperations during and after Cold War Era.

Author : Thammarong Singyoocharoen

M.A. Political Science

Examining Committee :

Assoc. Prof. Dr. M.L.Bhansoon Ladavalaya	Chairman
Asst. Prof. Nat Chaparnond	Member
Asst. Prof. Dr. Tanun Anumanrajadhon	Member

Abstract

The objective of this thesis was to study about the political cooperation of ASEAN between and after Cold War era. The study includes five items as follows ;

1. To study the internal and external factors which had influenced on adjustment of the countries in Southeast Asia before they joined together and founded the Association of South East Asian Nations (ASEAN),
2. To study the interaction between internal and external factors that led to the establishment of ASEAN as well as the political cooperation of this association in Cold War era,
3. To study the necessity of ASEAN countries in cooperating politically after Cold War era which had different conditions from the conditions in Cold War era,
4. To study the relations of ASEAN and the countries in Southeast Asia , and ASEAN and the great power countries involved,

5. To study the political trend in operating international political activities of ASEAN as a whole.

The methods used in this thesis were analyzing the collected data from academic documents, and interviewing the specialists through E-mail. The interviewees were ten foreign specialists who were interested in international politics and regional study, especially in Southeast Asia. The study based on the linkage theory or linkage politics theory by James N. Rosenau.

The findings from this study were as follows;

1. There were both internal and external factors that influenced on adjustment of ASEAN countries. The external factors or the environment in international system would stimulate the internal factors or the environment in internal political system of each country or state to give response. In other word, the external factors always had influenced on the internal factors.

2. The interaction of the external and internal factors had impact on the change of policy of each country in order that the country could stand in international system at that time. Between Cold War era, the bipolar international system of the two great power countries affected the countries in Southeast Asia, so they joined together and founded ASEAN.

3. After Cold War ended and the Soviet Union collapsed, ASEAN began to adjust its internal organizational structure. ASEAN, then, paid more attention to the topics of economics, trade and investment, as well as social topics such as Human Rights, Women Rights, Child Labor, AIDS, etc. Moreover, the topic of environment and races including political roles in international stage had been focused more than the previous time. Furthermore, ASEAN played an important role in many conferences such as in ARF, APEC, and ASEM.

4. The relations between ASEAN countries were good. The international problems among member countries were solved under the ASEAN agreement, whereas during Cold War era, the relations between ASEAN and Communist Indo-china countries were not good because of the policy of Vietnam and the former Soviet Union who tried to establish the Indo-China federation and also the influence of the former Soviet Union in Southeast Asia region. However, after Cold War era ended, the relations between ASEAN and Indo-China countries had been improved in a

better way. In this regard, recently, Vietnam Laos and Myanmar became members of ASEAN except Cambodia which still has internal political problem.

5. The trend of ASEAN during Cold War era was more politically oriented in political action beginning with the consultation among member countries to solve the international problems and seek for the practical way in international political maneuvering. Then ASEAN developed to find its standing point in the group. When ASEAN became stronger, ASEAN presented their unity through diplomatic way especially, the stance point towards the Cambodian problem and the interference of the great power countries in this region. After Cold War era, ASEAN had changed its action from defensive to offensive operation by increasing the strength of its internal structure and also increasing its roles in international political stage such as the initiation of ASEM (Asia-Europe Meeting). Moreover, ASEAN pay significant attention to preventive diplomacy as well.

To sum up, ASEAN is a regional organization that was established from the pressure of Cold War . ASEAN stood in the midst of pressing atmosphere of bipolar political system and when the international environment changed, ASEAN after Cold War era increased its role both in political and economic aspects that made it became more prominent in international stage.